

11. Chambers C. The Continuum Companion to Twentieth Century Theatre / Colin Chambers. – New York : Continuum, 2002. – 865 p.
12. Kennedy D. The Oxford Encyclopedia of Theatre and Performance / Dennis Kennedy. – New York : Oxford University Press, 2003. – 1618 p.
13. Kaprow A. Some Recent Happenings / Allan Kaprow. – New York : A Great Bear Pamphlet, 1966. – 18 p.

УДК 378.147.091:792.78.071

В. О. БУГАЙОВА

РОЗВИТОК СИСТЕМНО-КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО РЕЖИСЕРА ЕСТРАДИ ТА МАСОВИХ СВЯТ

У статті розглянуто популярні підходи аналізу креативності, наведено практичні поради для стимуляції творчих здібностей студентів, які навчаються режисерської професії.

Ключові слова: креативність, латеральність, мислення, творчі здібності, методи театральної педагогіки.

В. А. БУГАЙОВА

РАЗВИТИЕ СИСТЕМНО-КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ БУДУЩЕГО РЕЖИССЕРА ЭСТРАДЫ И МАССОВЫХ ПРАЗДНИКОВ

В статье рассмотрено популярные подходы анализа креативности, даны практические советы для стимуляции творческих способностей студентов, обучаемых режиссерской профессии.

Ключевые слова: креативность, латеральность, мышление, творческие способности, методы театральной педагогика.

V. O. BUHAIIOVA

DEVELOPMENT OF SYSTEMATIC CREATIVE THINKING ESTRADE AND MASS CELEBRATION DIRECTOR STUDENTS

This article is about investigation of most popular approaches for analysis of creativeness, giving practical advices for stimulation of director students creative abilities.

Modern society, development of innovative technologies require forming of new field of educational activity. Social demand for creative and proactive graduate who can show himself in different situations, flexibly use knowledge in different life situation has a big influence on upgrading whole educational system. Regarding the director's profession creativity – is one of the most important measures of specialist's success. That is why nowadays we can notice a high interest for creativity as in Ukrainian such in other countries pedagogics and psychology. Among popular approaches to creativity analysis we can mark: conception of lateral thinking, in accordance to which all people have vertical (logical) or horizontal (lateral) type of thinking. Their differences are: Vertical thinking allows existence of only one way to solve the problem and denies all other directions. Horizontal thinking compares all possible ways, underscores new ways and always leaves space for new choice Vertical thinking accepts only distinctive consistent steps, while horizontal accepts logical leaps In vertical thinking every human's step has to be proper, in horizontal only result matters Vertical thinking has tendency to quickly label, horizontal tends to avoid templates and strict schemes Vertical

thinking sticks to pre-described easy path, horizontal seeks for other ways, which, at first glance is less promising, but in the end leads to creation of the new original idea.

Discussing the result of practical exercise on development of creative thinking, it is not recommended to measure it, but analyze: what is in common and different, what are good and bad sides, nuances, which are noticed by one group and which were not noticed by another one, different aspects of creative determinations, similarities and differences with scientific determinations etc. Teacher has to look after students so they don't start discussing personalities, give everyone an opportunity to participate, keep the conversation flow in structured manner, without turning lesson into chaos. Working with creative tasks in aspect of creativity trainings allow participants to learn main stages of creative process. In order to make students pay attention to this, before explaining the goals of training task, teacher asks students to pay attention to all conditions that arise, and during the discussion students tell about these conditions, their common characteristics and dynamics. Being creative means combining as much possibilities as possible, being actor and spectator at the same time. Doing, exchanging experiences. Stand away from clichés and static models of thinking. Generalize alternatives and taking new ideas, which can become a starting point in implementation of future plan.

Key words: *creativity, laterality, thinking, creative abilities, methods of theatrical pedagogics.*

Сучасний рух суспільства, розвиток інноваційних технологій, висувають вимоги до формування нового поля освітньої діяльності. Великий вплив на вдосконалення всієї системи освіти надає соціальне замовлення суспільства на креативного, активного випускника загальноосвітнього закладу, здатного проявити себе в нестандартних умовах, гнучко і самостійно використовувати набуті знання в різноманітних життєвих ситуаціях. Стосовно режисерської професії креативність – один із найважливіших критеріїв оцінки успішності майбутнього фахівця. Саме тому сьогодні відзначається підвищений інтерес до креативності як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогіці та психології.

Серед науковців, що досліджують проблеми креативності, можемо відзначити таких авторів, як О. Є. Антонова [1], Е. де Боно [10], Дж. Гілфорд [3], Т. Сидорчук [9] та ін. Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених проблемам творчого мислення та самосвідомості особистості, дотепер недостатньо вивчена специфіка практичного вдосконалення розвитку креативності серед студентів творчих спеціальностей. Саме це ставимо собі за мету висвітлити у пропонованій роботі.

Сьогодні існує більше ста означень креативності. Та виявлення генези креативності не можливе без з'ясування самого поняття «креативність». У перекладі з англійської «Creative» – творчий, з латиниці «Creation» – створення. Таким чином бачимо, що креативність має подвійне значення: творчість і створення, чи створення творчості. Існує безліч критеріїв, за якими прийнято визначати креативність людини. Американський психолог Джо Пол Гілфорд виділяє шість параметрів креативності: здатність до знаходження і постановки проблеми; здатність до генерування великої кількості ідей; гнучкість – здатність до продукування різноманітних ідей; оригінальність – здатність відповідати на стимули нестандартно; здатність удосконалювати об'єкт, додаючи деталі; здатність розв'язувати проблеми, тобто здатність до аналізу та синтезу [3]. Проаналізувавши концепції творчого мислення, розроблені зарубіжними психологами (мультифакторна теорія Дж. Гілфорда, концепція латерального мислення Е. де Боно, інвестиційна теорія креативності Р. Стернберга, Т. Любарта, теорія трьох кілець Дж. Рензулли та ін.), приходимо до висновку, що креативність притаманна від природи усім людям без винятку. Людина втрачає здатність до творчої поведінки лише під впливом негативного соціального середовища.

Специфіка виховання майбутніх режисерів естради та масових свят припускає регулювання ступеня креативності. Для початку проведемо паралелі між критичним мисленням звичайної людини й креативним мисленням режисера естради та масових свят:

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

Критичне мислення звичайної людини:	Креативне мислення режисера естради та масових свят:
аналітичне	генеративне
конвергентне	дивергентне
вертикально спрямоване	спрямоване вбік
містить ймовірність	містить можливість
базується на судженнях	базується на припущеннях
сфокусоване	розсіяне
об'єктивне	суб'єктивне
задіює ліву півкулю мозку	задіює праву півкулю мозку й активно використовує ліву
вербальне	візуальне
лінійне	асоціативне
результат – аргументація, розумовий висновок	результат – новизна, широкий вибір

Як же сконструювати незвичайний святковий захід, використовуючи латеральний тип мислення? Як розвинути креативне мислення студента-режисера для створення святкового заходу, не схожого ні на який інший? Як здивувати, вразити, захопити глядача?

Серед популярних підходів аналізу креативності можна відзначити концепцію латерального мислення, за якою усі люди володіють вертикальним (логічним) і горизонтальним (латеральним) типами мислення. Різниця їх полягає у тому, що:

- вертикальне мислення допускає існування тільки одного шляху вирішення проблеми й заперечує всі інші напрями. Горизонтальне мислення розглядає і порівнює всі можливі шляхи, звертає особливу увагу на нові шляхи і завжди залишає можливість для нового вибору;
- вертикальне мислення визнає тільки окремі послідовні кроки, горизонтальне ж допускає логічні стрибки;
- при вертикальному мисленні людини кожен крок має бути правильним, при горизонтальному – важливий тільки підсумковий результат;
- вертикальне мислення схильне занадто швидко наклеювати ярлики, горизонтальне ж прагне уникнути шаблонів і жорстких схем;
- вертикальне мислення дотримується давновикладеного, легкого шляху, горизонтальне – шукає шлях, який на перший погляд обіцяє найменше, а в кінцевому результаті наштовхує на створення оригінальної ідеї.

Інша теорія **ТРИЗ** (теорія рішення винахідницьких завдань) – це теорія, що досліджує механізми розвитку технічних систем з метою створення практичних методів розв'язання винахідницьких завдань. Роботу над теорією розпочав Генріх Альтшуллер і його колеги в 1946 році, і до тепер концепція розвинулася до серйозних масштабів. ТРИЗ ґрунтується на науковому підході до винахідництва, застосуванні спеціальних алгоритмів для пошуку рішень, вдосконаленні творчих колективів [2]. Однак ТРИЗ не сформувалася науковою дисципліною в силу відсутності єдиної структури.

Методика «**Шести капелюхів**» Едварда де Боно, яка дозволяє впорядкувати творчий процес за допомогою уявного надягання одного з шести кольорових капелюхів.

1. Інформаційний білий капелюх. Білий капелюх використовується для того, щоб направити увагу людини на інформацію. При цьому типі мислення нас цікавлять в основному факти. Ми задаємося питаннями про те, що ми вже знаємо, яка ще інформація нам необхідна і як нам її можна отримати.

2. Емоційний червоний капелюх. Мислення в червоному капелюсі пов'язано з інтуїцією, емоціями, бажаннями і почуттями. Червоний капелюх дає можливість висловлювати

свої почуття і здогади щодо розглянутої проблеми, не вдаючись до пояснень, виправдань або мотивації.

3. Обережний чорний капелюх. Мислення в чорному капелюсі дозволяє нам давати волю нашій критиці, здоровому скептицизму, побоюванням і обережності. Таке мислення оберігає нас від нерозважливих і непродуманих дій, вказує на можливі ризики, підводні рифи і каміння.

4. Оптимістичний жовтий капелюх. Розмірковуючи в жовтому капелюсі, ми намагаємося знайти переваги і перспективи, виявити всі потенційні можливості. Оптимістичні роздуми допомагають нам знайти всі достоїнства потрібного об'єкта.

5. Творчий зелений капелюх. Одягаючи зелений капелюх, ми придумуємо нові ідеї, а також змінюємо вже існуючі, шукаємо можливі альтернативи, досліджуємо потенційні можливості. Зелений капелюх створює в нашій голові режим творчості та креативності.

6. Організований синій капелюх. Синій капелюх призначений для спрямування нашого розуму до управління самим процесом нашої активності. Можна сказати, що у синьому капелюсі відбувається мислення про мислення. Такий тип розумової діяльності використовують на початку креативного процесу для визначення того, що належить зробити, а також у кінці, щоб узагальнити отримані результати [9].

Тоні Бьюзен є автором методики «**Ментальних карт**». На його думку, креативність пов'язана з пам'яттю, а значить, зміцнення пам'яті поліпшить і якість креативних процесів [6, с. 61]. Однак традиційна система запису із заголовками й абзацами перешкоджає запам'ятовуванню. Бьюзен запропонував помістити в центр листа ключове поняття, а всі асоціації, гідні запам'ятовування, записувати на гілках, що виходять від центру. Не забороняється підкріплювати думки графічно. Процес малювання карти сприяє появі нових асоціацій, а образ отриманого дерева надовго залишиться в пам'яті.

Інший вчений пропонує методику під назвою «**Синектика**». Дж. Гордон вважає, що основне джерело креативності – у пошуку аналогів. Спочатку потрібно вибрати об'єкт і намалювати таблицю для його аналогів. У перший стовпець записують всі прямі аналоги, у другий – непрямі (наприклад, заперечення ознак першого стовпчика). Потім потрібно зіставити мету, об'єкт і непрямі аналоги [6, с. 72]. Скажімо, об'єкт – олівець, завдання – розширення асортименту. Пряма аналогія – об'ємний олівець, її заперечення – плоский олівець. Результатом буде олівець-закладка.

Метод фокальних об'єктів авторства Чарльза Вайтінга. Ідея цього методу полягає в тому, щоб об'єднати ознаки різних об'єктів в одному предметі. Наприклад, взяли звичайну свічку і поняття «Новий рік». Новий рік асоціюється з іскристим бенгальським вогнем, цю ознаку можна перенести на свічку. Якщо бенгальську свічку стерти в порошок і додати його в віск, вийде «новорічна» свічка з іскристою крихтою всередині.

Морфологічний аналіз Фріца Цвіккі, за яким об'єкт потрібно розкласти на компоненти, вибрати з них кілька суттєвих характеристик, змінити їх і спробувати поєднати знову для того, щоб у фіналі вийшов новий об'єкт. Наприклад, потрібно придумати візитну картку для парфумерної компанії. Якщо змінити класичну прямокутну форму і вплив на органи чуття, може вийти трикутна візитка із запахом парфумів.

Метод непрямих стратегій, або 128 карт із фразами, які призначені для нетривіального вирішення проблем у творчій діяльності. Ідея їх створення належить відомому англійському композитору Брайану Іно і німецькому художнику Пітеру Шмідту. Картки використовують таким чином: коли людина підходить до складного творчого ступору чи відчуває глухий кут, потрібно навмання вибрати будь-яку картку з колоди і спробувати творчо осмислити повідомлення (наприклад, «дай волю злості», «вкради рішення» та ін.). Під час створення нової ідеї потрібно витягувати картку і намагатися слідувати за її вказівками.

Окрім вищезазначених методик, у театральній педагогіці задля знаходження нестандартних, інноваційних рішень реалізації творчих ідей та застосування їх на практиці необхідно використовувати метод Алекса Осборна більш відомий як «метод мозкового штурму» – вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, де учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, в тому

числі нафантастичніших. Після цього із загального числа висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці. Метою застосування мозкового штурму є виключення оцінного компонента на початкових стадіях створення ідей. Класична техніка мозкового штурму, запропонована Осборном, ґрунтується на двох основних принципах – «відстрочка винесення вироку ідеї» та «з кількості народжується якість» [5]. Цей підхід передбачає застосування декількох правил, серед яких:

- виключається критика: на стадії генерації ідей вислів будь-якої критики на адресу авторів ідей (як своїх, так і чужих) не допускається;
- вітається вільний політ фантазії: студенти повинні спробувати максимально розвивати свою уяву. Дозволено висловлювати будь-які, навіть абсурдні або фантастичні ідеї. Не існує ідей настільки безглузвих або непрактичних, щоб їх не можна було висловити вголос;
- комбінування і вдосконалення запропонованих ідей: розвиток ідей, запропонованих іншими;
- відбір кращого рішення, виходячи з експертних оцінок.

В останні роки широке поширення одержав «електронний мозковий штурм» (online brainstorming), що використовує інтернет-технології. Він дозволяє майже повністю усунути «боязнь оцінки», тому забезпечує анонімність учасників, а також дає можливість вирішити ряд проблем традиційного мозкового штурму [5].

Практичними засобами на режисерських заняттях для стимуляції творчих здібностей мають стати постійні завдання-брифи, арт-терапія, різноманітні теоретичні колоквиуми, візуальні та вербальні комплекси вправ тощо. Для проведення практичних занять необхідна простора аудиторія, де меблі розміщені вздовж стін (стілці відповідно до кількості студентів), фліп-чарт. На стінах можна розміщувати результати практичної роботи.

Необхідні матеріали:

- м'ячик середнього розміру, стікери різних кольорів;
- ручка і блокнот для кожного студента;
- кольоровий папір принаймні 6 кольорів (червоний, білий, чорний, зелений, синій, жовтий);
- степлер, клей, ножиці;
- фломастери, маркери;
- фліп-чарт, аркуші паперу для малювання.

Перед кожним практичним заняттям, яке відбувається у формі тренінгу, викладач має визначити головні правила тренінгу: активність, безоцінність, позитивність (в ідеалі група сама формує правила, за якими вона буде працювати, але ці 4 правила обов'язкові).

Творчий процес має складатися з трьох частин:

- 1) легка, коротка розминка;
- 2) сам процес народження нових ідей;
- 3) стадія «інкубації» чи «дозрівання».

Через короткий час студент зможе побачити результат своєї творчості. Під час творчого процесу потрібно завжди пам'ятати про подію, заради якої має бути створене оригінальне свято, записувати ту чи іншу творчу ідею, думку, яка, можливо, навіть і не буде пов'язана із тематикою свята. Краще, якщо це буде окремий записник, у який записуватимуться усі творчі ідеї. Можливе створення також невеликої картотеки (як в бібліотеці) з розділами для ідей за тематикою. Окрім цього, працюючи над конкретним завданням, студенту рекомендується користуватися методикою «Питальні питання». Суть її заключається в наступному: студент задає собі головне питання і до цього формує ряд так званих «підпитань». Наприклад:

Питання	Підпитання
«Хто»	«кому вигідно вирішення цієї проблеми», «хто залежить від цієї проблеми», «хто сказав, що це проблема» і т.ін.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО

«Що»	«що ми можемо змінити», «що ми знаємо про це», «що ми робили в минулому, стикаючись з цим» і т.ін.
«Де»	«де ми можемо це знайти», «де ми стикалися з цим», «де знайти кращий варіант» і т.ін.
«Коли»	«коли це зазвичай трапляється», «коли це з'явилося», «коли необхідно прийняти рішення» і т.ін.
«Чому»	«чому нам не піти», «чому нам потрібно це робити» і т.ін.

Обговорюючи результати практичного заняття, не рекомендується оцінювати його, а лише аналізувати: що спільного і що відмінного, позитивного чи негативного, нюанси, які помітила одна група і не помітила інша, різні аспекти творчих понять, схожість/відмінність з визначеннями вчених тощо. Викладачеві обов'язково необхідно стежити за часом, не переходити на особистості, надавати можливість студентам виступати по черзі, стежити за ходом розмови, щоб було чітко використання методу, не перетворювати заняття на хаос.

Робота над творчими завданнями в рамках тренінгів креативності дозволяє учасникам групи усвідомити головні етапи творчого процесу. Для того, щоб спонукати учасників звернути увагу на це, викладач перед тим, як дати умову завдання-тренінгу, просить звертати увагу на всі стани, які виникають у студентів, а в ході обговорення вражень студенти розповідають про ці стани, їхні характерні особливості й динаміку.

До роботи із розвитком творчого мислення студентів обов'язковим має бути залучення практикуючого психолога. Дослідження, проведені науковцями, показують, що взаємозв'язки самосвідомості з творчим мисленням розвинуті окремо у дівчат і юнаків. У дівчат кількість взаємозв'язків творчого мислення з різними компонентами самосвідомості від старшого шкільного віку до першого курсу збільшується, у той час як у юнаків – зменшується і збільшується до четвертого курсу. Це пов'язано з тим, що дівчата трохи раніше, ніж юнаки, починають цікавитися своїм майбутнім, плануючи його і себе в ньому. Крім того, дівчата I курсу вже активно використовують творче мислення для формування свого «Я». У юнаків цей процес починається трохи пізніше – до IV курсу. Юнаки починають вибудовувати свою життєву перспективу, коли відбувається більш глибоке осмислення своєї майбутньої спеціальності, формування певного ставлення до своєї професії. Також виявлено, що для юнаків характерними є взаємозв'язки самосвідомості як з вербальною, так і з невербальною стороною творчого мислення, для дівчат же більш вираженими є взаємозв'язок з невербальною стороною. Це пояснюється тим, що і в дівчат, і в хлопців народжується інтерес до власної особистості, до форм її організації, саморегуляції, і творче мислення бере в цьому активну участь. У той же час дівчата більш чутливі до чужої думки про них, критики і глузування, більш вразливі. Це перешкоджає реалізації вербальної сторони творчого мислення і прояву вербальних творчих здібностей. Однак вони використовують невербальну сторону творчого мислення у формуванні уявлень про себе: фантазуючи, роблячи замальовки, працюючи з образами. Юнаки більш об'єктивно ставляться до неприємностей, менш тривожні, рідше відчують страх, що позитивно впливає на розвиток взаємозв'язку самосвідомості як з вербальною, так і з невербальною стороною творчого мислення [4].

Підводячи підсумки, можемо говорити про те, що креативність – це не придумування чогось нового. Це лише вміння бачити більше в сьогоденні. Користь від бачення можливостей проявляється лише в дії, в реалізації. Тому театральна педагогіка має йти вперед, використовуючи сучасні способи розвитку фантазії та уяви, фундамент яких заклала ще театральна система К. С. Станіславського, В. Немировича-Данченка, та інших титанів режисерської науки. Бути креативним означає насамперед з'єднати в дії якомога більше можливостей сьогодення, бути одночасно і діючим, і спостерігаючим. Діяти, усвідомлювати, ділитися досвідом. Відійти від кліше і сталих моделей мислення. Узагальнювати альтернативи і хапатися за нові ідеї, від яких можна відштовхнутися у створенні та реалізації майбутнього задуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки / О. Є. Антонова // Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / [за ред. О. А. Дубасенюк]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 14–41.
2. Альтшуллер Г. С., Алгоритм изобретения / Г. С. Альтшуллер. – М., Московский рабочий, 1969. – С. 50.
3. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта / Дж. Гилфорд // Психология мышления. – М. : Прогресс, 1969. – С. 433–456.
4. Губенко Е. Л. Диагностика и развитие творческих способностей ребенка средствами изобразительного искусства / Е. Л. Губенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/578042/>
5. Креативность // Степанов С. С. Популярная психологическая энциклопедия. – М. : Изд-во Эксмо, 2005. – С. 328–331.
6. Майкл Микалко. Игры для разума. Тренинг креативного мышления / Майкл Микалко. – СПб. : Изд-во «Питер», 2007. – 448 с.
7. Особов І. П. Деякі аспекти вивчення креативності. Зарубіжний досвід ХХ століття в оцінці сучасних дослідників / І. П. Особов // Гуманитарные научные исследования. – Октябрь, 2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://human.snauka.ru>.
8. Пономарьова-Семенова Р.О. Психологічні аспекти розвитку креативності обдарованої особистості / Р. О. Пономарьова-Семенова // Обдарована дитина. – 2007. – №7. – С. 12.
9. Сидорчук Т. А. Система творческих заданий как средство креативности на начальном этапе становления личности // Автореф. дис. на соиск. наук. степ. канд.пед.наук / Т. А. Сидорчук. – М., 1998. – 21 с.
10. Эдвард де Боно. Шесть шляп мышления / Эдвард де Боно. – СПб. : Изд-во «Питер». – 1997. – 123 с.

УДК 792.077 (477.84) ХХ

П. О. СМОЛЯК

ТЕАТРАЛЬНИЙ ГУРТОК СЕЛА БУЦНІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ПОВІТУ В КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОМУ РУСІ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглянуто діяльність аматорського театального гуртка осередку товариства «Просвіта» села Буцнів Тернопільського повіту в контексті культурно-просвітницького руху першої третини ХХ століття. Звернено увагу на роль голови місцевої філії «Просвіти» Ізидора Глинського і його внесок у мистецьке життя села. Висвітлено репертуар колективу на різних етапах розвитку, охарактеризовано роботу керівників-режисерів гуртка та їхній вплив на творчий склад колективу.

Ключові слова: аматорський театральний гурток, товариство «Просвіта», культурно-освітня діяльність, репертуар, вистава, актори.

П. О. СМОЛЯК

ТЕАТРАЛЬНИЙ КРУЖОК СЕЛА БУЦНІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО УЕЗДА В КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТІТЕЛЬСЬКОМУ РУСІ ПЕРШОЇ ТРЕТИ ХХ СТОЛІТТЯ

В статті розглянуто діяльність аматорського театального кружка ячейки товариства «Просвіта» села Буцнів Тернопільського повіту в контексті культурно-просвітницького руху першої третини ХХ століття. Звернено увагу на роль голови місцевої філії «Просвіти» Ізидора Глинського і його внесок у мистецьке життя села. Висвітлено репертуар колективу на різних етапах розвитку, охарактеризовано роботу керівників-режисерів гуртка та їхній вплив на творчий склад колективу.